

DEŇ OCENENIA REÁLNOU HODNOTOU¹

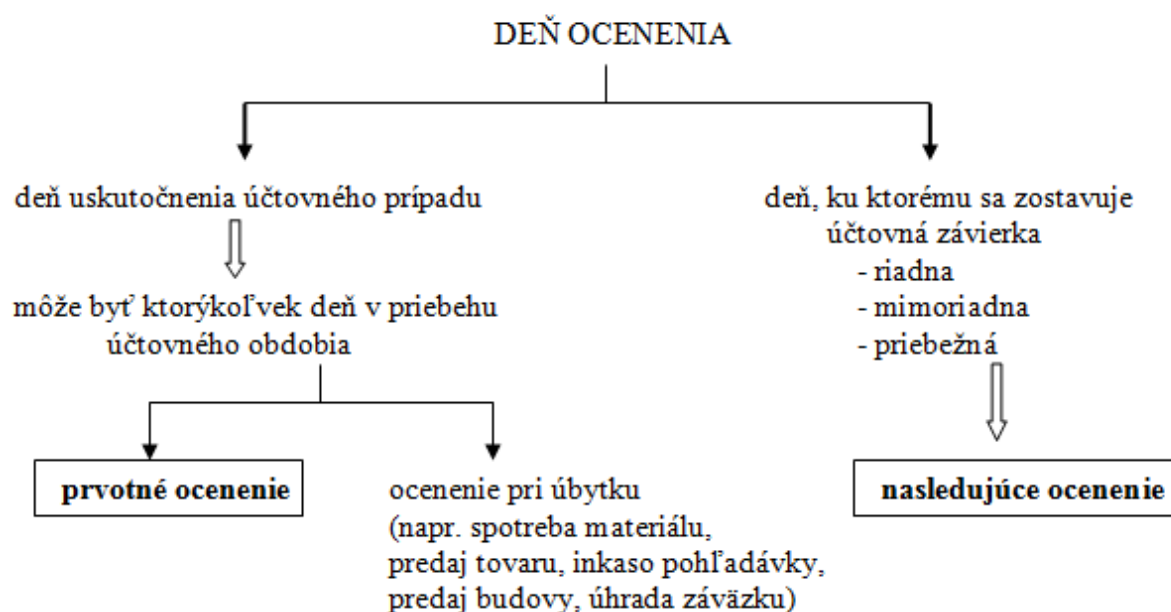
Day of Valuation at Fair Value

Anna Šlosárová

Úvod

Dňom ocenenia je deň, v ktorom je účtovná jednotka povinná určiť konkrétnemu druhu majetku a konkrétnemu záväzku prislúchajúcu oceňovaciu veličinu v eurách po zaokrúhlení na eurocenty. V príspevku analyzujeme oceňovanie reálnou hodnotou v podnikateľskej účtovnej jednotke účtujúcej a vykazujúcej podľa slovenskej právnej úpravy účtovníctva.

1. Deň ocenenia

V SR sa ako **základný** (prvotný) **princíp oceňovania** uplatňuje **princíp historickej ceny**. V súvislosti s použitím konkrétnych oceňovacích veličín to znamená, že majetok a záväzky sa pri prvotnom ocenení oceňujú podľa § 25 zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“):

- **obstarávacou cenou** (obstarané kúpou),
- **vlastnými nákladmi** (vytvorené vlastnou činnosťou),
- **menovitou hodnotou** (ak ju má uvedenú alebo na ňu znie).

Majetok, ktorý pri obstaraní nebol ocenený obstarávacou cenou, vlastnými nákladmi alebo menovitou hodnotou, sa ocení **reprodukčnou obstarávacou cenou**.

V určitých prípadoch zákon o účtovníctve prikazuje oceňovať majetok a záväzky **reálnou hodnotou už pri vzniku účtovného prípadu**. Ide predovšetkým o úpravu hodnoty majetku a záväzkov pri jeho nadobudnutí vkladom do podniku, kúpou podniku alebo jeho časti, pri nadobudnutí zámenou, ale tiež o cenné papiere a komodity, s ktorými sa obchoduje. Ocenenie takýchto druhov majetku a záväzkov závisí do veľkej miery od podmienok na trhu

¹ Tento príspevok bol spracovaný ako jeden z výstupov projektu Kultúrnej a edukačnej grantovej agentúry Ministerstva školstva SR č. 3/6243/08 (G483/08) „Implementácia zmien v účtovnom a daňovom systéme po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie a eurozóny do výučby predmetov študijného programu Účtovníctvo“.

nehnutelností, resp. na trhu cenných papierov. Rovnaké dôvody vedú k oceňovaniu reálnou hodnotou aj **ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka**, a to riadna, mimoriadna i priebežná (§ 27 zákona o účtovníctve).

2. Obsahové vymedzenie reálnej hodnoty

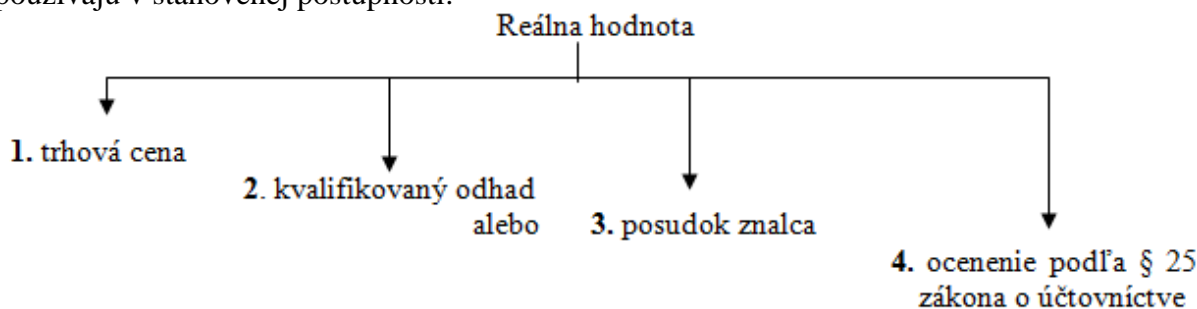
Podľa IFRS je **reálna hodnota (fair value)** suma, za ktorú by mohlo byť aktívum vymenené alebo záväzok vyrovnaný v nezávislej transakcii medzi informovanými dobrovoľne súhlasiacimi stranami. **Reálna hodnota odráža podmienky predpokladané v budúcnosti**, čím sa zásadne líši od súčasnej hodnoty, ktorá odráža podmienky ku dňu oceňovania.

V SR sa podľa § 27 ods. 2 zákona o účtovníctve **reálnou hodnotou** rozumie:

- a) trhovú cenu,
- b) ocenenie kvalifikovaným odhadom alebo posudkom znalca v prípade, že trhovú cenu nie je k dispozícii alebo nevyjadruje správne reálnu hodnotu,
- c) ocenenie ustanovené podľa § 95 zákona č. 594/2003 Z. z. o kolektívnom investovaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ak nie je možné postupovať podľa písmen a) a b).

Ak nie je možné ku dňu ocenenia spoľahlivo určiť reálnu hodnotu, považuje sa za reálnu hodnotu ocenenie spôsobmi podľa § 25 zákona o účtovníctve (t. j. prvotné ocenenie).

Reálna hodnota je teda obsahovo vymedzená inými oceňovacími veličinami, ktoré sa používajú v stanovenej postupnosti:

Podľa § 27 ods. 3 zákona o účtovníctve: „**Trhovú cenu** je

- a) záverečná cena vyhlásená na burze v deň ocenenia podľa § 24 ods. 1 písm. b), ak trh s príslušným majetkom, ktorý burza organizuje, je aktívnym trhom; ak v tento deň cena vyhlásená nebola, použije sa bezprostredne predchádzajúca záverečná cena vyhlásená najskôr desiaty deň pred týmto dňom, alebo ak táto cena nie je dostupná,
- b) najpočetnejšia cena ponuky na inom aktívnom trhu v deň ocenenia podľa § 24 ods. 1 písm. b); ak v tento deň na trhu nebola cena ponuky, použije sa cena z bezprostredne predchádzajúceho dňa, v ktorom bola cena ponuky, najskôr z desiateho dňa pred dňom podľa § 24 ods. 1 písm. b).”

Trhovú cenu si nestanovuje sama účtovná jednotka, ale **je určená trhom**: dopytom a ponukou na ňom. **Kvalifikovaný odhad** (§ 27 ods. 6) predstavuje **exaktne vypočítanú sumu**, ktorá sa považuje za reálnu hodnotu. **Iný odborný odhad** je stanovenie reálnej hodnoty na základe poznatkov a úsudku konkrétnej účtovnej jednotky. **Posudok znalca** je posudok súdneho znalca, ktorý pri stanovení reálnej hodnoty postupuje podľa osobitných predpisov.

3. Majetok a záväzky oceňované reálnou hodnotou

Ku dňu uskutočnenia účtovného prípadu sa oceňujú reálnou hodnotou:

1. majetok a záväzky nadobudnuté: vkladom podniku alebo jeho časti, kúpou podniku alebo jeho časti, zámenou,
2. cenné papiere určené na obchodovanie,

3. komodity, s ktorými sa obchoduje na verejnom trhu, ktoré účtovná jednotka sama nevyrobila a nadobudla ich na účel ich ďalšieho predaja na verejnom trhu (napr. obilie, drahé kovy, bavlna, ropa, plyn, emisné kvóty).

Ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, sa oceňujú reálnou hodnotou:

1. cenné papiere určené na obchodovanie (majetkové aj dlhové),
2. cenné papiere a podiely, ktoré tvoria podiel na základnom imaní a nie sú cenným papierom a podielom v dcérskej účtovnej jednotke alebo v účtovnej jednotke s podstatným vplyvom (tzv. menšinové podiely),
3. realizovateľné cenné papiere (majetkové i dlhové),
4. deriváty,
5. majetok a záväzky zabezpečené derivátmi,
6. majetok a záväzky v obchodných spoločnostiach alebo v družstvách zanikajúcich bez likvidácie (zlúčením, splnutím, rozdelením),
7. komodity.

Z uvedeného možno vytvoriť **štyri skupiny** majetku a záväzkov, ktoré **sa oceňujú reálnou hodnotou**.

1. Majetok a záväzky, ktoré sa oceňujú reálnou hodnotou **ku dňu vzniku účtovného prípadu**, aj ku dňu, ku ktorému sa zostavuje **účtovná závierka**:
 - a) cenné papiere určené na obchodovanie,
 - b) komodity (vrátane emisných kvót).

O zmene reálnej hodnoty sa účtuje ku každému dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka.

2. Majetok a záväzky, ktoré sa neoceňujú reálnou hodnotou ku dňu vzniku účtovného prípadu, oceňujú sa však reálnou hodnotou ku dňu, ku ktorému sa zostavuje **účtovná závierka**:
 - a) cenné papiere a podiely, ktoré tvoria podiel na základnom imaní a nie sú cenným papierom a podielom v dcérskej účtovnej jednotke alebo v účtovnej jednotke s podstatným vplyvom,
 - b) realizovateľné cenné papiere (majetkové i dlhové),
 - c) deriváty,
 - d) majetok a záväzky zabezpečené derivátmi.

O zmene reálnej hodnoty sa účtuje prvýkrát ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka za účtovné obdobie, v ktorom boli uvedené druhy majetku a záväzkov obstarané.

3. Majetok a záväzky, ktoré sa oceňujú reálnou hodnotou **ku dňu vzniku účtovného prípadu** a ďalej sa neprečunujú:
 - a) majetok a záväzky nadobudnuté vkladom podniku alebo jeho časti,
 - b) majetok a záväzky nadobudnuté kúpou podniku alebo jeho časti,
 - c) majetok a záväzky nadobudnuté zámenou.
4. Majetok a záväzky v obchodných spoločnostiach alebo v družstvách zanikajúcich bez likvidácie sa oceňujú reálnou hodnotou **ku dňu zrušenia bez likvidácie**, pričom k tomuto dňu sa musí zostaviť **mimoriadna účtovná závierka**.

Pri jednotlivých druhoch majetku a záväzkov je možné použiť tieto formy reálnej hodnoty:

Druh majetku a záväzku	Reálna hodnota
cenné papiere	trhová cena alebo kvalifikovaný odhad
deriváty	trhová cena alebo kvalifikovaný odhad
majetok a záväzky v obchodných spoločnostiach alebo v družstvách zanikajúcich bez likvidácie	trhová cena alebo kvalifikovaný odhad alebo posudok znalca
majetok a záväzky zabezpečené derivátmi	trhová cena alebo kvalifikovaný odhad
komodity, vrátane emisných kvót	trhová cena

Záver

Právna úprava účtovníctva SR vychádza v oblasti reálnej hodnoty predovšetkým z IFRS. Ako vyplynulo z charakteristiky reálnej hodnoty, reálna hodnota odráža podmienky predpokladané v budúcnosti. Zákon o účtovníctve stanovuje, ktoré druhy majetku a záväzkov sa oceňujú reálnou hodnotou ku dňu ocenenia, ktorým je deň uskutočnenia účtovného prípadu a ktoré ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka. Pri oceňovaní reálnou hodnotou je potrebné pre konkrétny druh majetku a konkrétny záväzok použiť konkrétnu formu reálnej hodnoty (trhovú cenu, kvalifikovaný odhad, posudok znalca).

Abstrakt

Oceňovaním sa v účtovníctve rozumie spôsob vyjadrovania jednotlivých súčastí aktív a pasív v peňažných jednotkách. V Slovenskej republike stanovuje zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov oceňovacie veličiny, ktorými sa musia oceniť jednotlivé druhy majetku a záväzkov, a to vždy ku dňu ocenenia. V príspevku analyzujeme aplikáciu oceňovania oceňovacou veličinou reálna hodnota v podnikateľskej účtovnej jednotke účtujúcej a vykazujúcej podľa slovenskej právnej úpravy účtovníctva.

Kľúčové slová: reálna hodnota, deň ocenenia, oceňovanie reálnou hodnotou, prvotné ocenenie reálnou hodnotou, nasledujúce ocenenie reálnou hodnotou

Summary

The valuation in accounting means the way of expression of individual assets and liabilities in monetary units. In the Slovak republic, the Act No. 431/2002 Coll. On Accounting as amended defines the valuation methods that are used for valuation of assets and liabilities as of the date of the accounting transaction. In the paper we analyze the application of valuation at the fair value in business accounting entity that accounts for and presents the financial statements according to the Slovak accounting legislation. Text summary

Key words: fair value, day of valuation, valuation at fair value, initial valuation at fair value, subsequent valuation at fair value

JEL klasifikácia: M40, M41

Použitá literatúra

- [1] Medzinárodné štandardy pre finančné vykazovanie (IFRS), vrátane Medzinárodných účtovných štandardov (IAS) a interpretácií k 1. januáru 2007. Zväzok II. IASCF, SKAU, 2008.
- [2] ŠLOSÁROVÁ, A.: Reálna hodnota v účtovníctve podnikateľskej účtovnej jednotky. In: Dane a účtovníctvo v praxi č. 4/2009. ISSN 1335-7034.
- [3] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.

Kontakt

Anna Šlosárová, prof., Ing., PhD., Katedra účtovníctva a audítorstva, FHI EU v Bratislave, Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, tel.: +421 2 67 295 769, e-mail: aslosar@dec.euba.sk